

“Haklara Yönelik İnancın” 18 Taahhüdü

Biz, insan hakları alanında çalışan ve 28-29 Mart 2017 tarihlerinde Beyrut'ta bir araya gelmiş olan inanç temelli ve sivil toplum aktörleri, karşılıklı dinlerimiz ve inanışlarımızın **tüm insanların itibarını ve eşit değerini savunmaya dair** ortak bir taahhüdü paylaştığı yönündeki sağlam kanaati ifade ederiz. Dolayısıyla, ortak insani değerler ve eşit itibar, kültürlerimizin ortak kökenlerini teşkil etmektedir. İnançlar ve haklar birbirlerini karşılıklı olarak güçlendiren alanlar olmalıdır. Dinlerin veya inançların bireysel ve topluluk düzeyinde ifadesi, tüm bireylerin eşit değeri temelinde insan haklarının korunduğu ortamlarda büyümekte ve gelişmektedir. Benzer şekilde, insan hakları, dinlerin veya inançların sağladığı ve kökleri derinlere uzanan etik ve ruhani temellerden faydalanabilmektedir.

İşbu **“Haklara Yönelik İnanç” deklarasyonu**, ilgili tüm tarafların üzerinde anlaştığı ve hedeflerini paylaşan tüm aktörlere açık olacak şekilde ortak bir eylem odaklı platform temelinde, saygılı, barışçıl ve birbirine bağlı toplumları güçlendirmek amacıyla, dünyanın **tüm bölgelerinden farklı din ve inançlara mensup kişilere erişmektedir**. Kurucu öncülü Rabat Eylem Planı'nda olduğu gibi, Haklara Yönelik İnanç deklarasyonumuzun da dünyanın tüm halklarını temsil eden Birleşmiş Milletler'in çatısı altında ve onun desteğiyle tasarlanıp yürütülmesine ve Özel Raportörler ve Antlaşma Kurumu üyeleri gibi BM'nin insan hakları mekanizmalarıyla zenginleştirilmesine önem vermekteyiz.

2012 **Rabat Eylem Planı**¹, dini liderlerin üç spesifik temel sorumluluğunu açıkça ortaya koymaktadır: (a) Dini liderler, ayrımcılığa, düşmanlığa veya şiddete teşvik edebilecek ifadeler veya hoşgörüsüzlük mesajları kullanmaktan sakınmalıdır; (b) Aynı şekilde, dini liderlerin hoşgörüsüzlük, ayrımcı klişeler ve nefret söylemi vakaları karşısında düşüncelerini hızlı ve kararlı bir şekilde ifade etmede kritik bir rolü de bulunmaktadır; (c) Dini liderler, şiddetin, nefrete teşvik karşısında bir yanıt olarak hiçbir zaman hoş görülmeyeceği noktasında net bir tavır sergilemelidirler (örneğin, şiddetin bahanesi olarak, daha önce yapılan bir provokasyon gösterilemez).

Rabat Eylem Planı'nın yukarıda sözü edilen ve devletler tarafından olumlu ve sürekli olarak başvurulmuş üç temel sorumluluğuna somut bir etki kazandırmak için, **“Haklara Yönelik İnancın” 18 taahhüdüne**² dair aşağıdaki çizelgeyi ve her birine karşılık gelen “devam niteliğindeki eylemleri” hazırladık:

- I. En temel sorumluluğumuz, **herkesin serbest seçimde bulunma hakkını**, ve özellikle de herkesin düşünce, vicdan, din veya inanış özgürlüğünü **savunmak ve onlar adına harekete geçmektir**. Medeni ve Siyasi Haklara İlişkin Uluslararası Sözleşme'nin kimsenin düşünce ve vicdan özgürlüğü veya kendi tercihi olan bir dini kabul etme veya inanca sahip olma özgürlüğü üzerinde herhangi bir kısıtlamaya izin vermeyen 18.maddesi dahil olmak üzere, evrensel normlara³ ve standartlara⁴ olan bağlılığımızı taahhüt ederiz. Evrensel normlar tarafından koşulsuz şekilde korunan bu özgürlükler, dini öğretilere göre kutsal ve kişinin elinden alınamayan haklardır.
 - *“Dinde zorlama yoktur” (Kuran 2:236);*
 - *“Gerçek sizin Rabbinizden; öyleyse, inanmak isteyen, inanmamak isteyen de bırakın” (Kuran 18:29);*

- "Fakat Rab'be hizmet etmeniz sizin için arzu edilmiyorsa, o halde, o gün kendinize kimi hizmet edeceğinizi seçin ..." (Yeşu 24:15)
 - "Hiç kimse başkasını zorlamamalı; hiç kimse başka kimseyi kullanmamalı. Herkes, her birey, mutluluk ve kendini gerçekleştirmeni aramak için devredilemez doğum hakkına sahiptir. Sevgi ve ikna toplumsal bağlılığın tek yasasıdır "(Guru Granth Sahib, s.74)
 - "Vicdan özgürlüğü, düşünce özgürlüğü ve konuşma hakkı hakim olduğunda, yani her insan kendi idealleşmesine göre kendi inançlarını ifade edebiliyorsa gelişme ve büyüme kaçınılmaz." ('Abdu'l-Bahá)
 - "İnsanlar, birbirlerine hoşgörü, dikkat ve merhamet ile kendilerine davranmak istedikleri şekilde davranmayı amaçlamalıdır." (Altın Kuralı)
- II. "Haklara Yönelik İnanç" konusundaki işbu deklarasyonu, **müminlere (teist olsun ya da olmasın, ateistler veya diğerleri) yönelik ortak bir asgari standart** olarak görüyor; din veya inanç yorumlarının insan yapımı yasaların sağladığı insan onurunun korunması düzeyine bir katkı yapması gerektiği yönündeki inancımızı temel alıyoruz.
- III. Dinler insanların yorumlarına açık oldukları için, **dini metinlerin anlaşılması konusundaki yapıcı angajmanı teşvik etmeyi** taahhüt ediyoruz. Sonuç itibarıyla, dini meselelere dair eleştirel düşünce ve tartışmalar, sadece hoşgörüyle karşılanmamalı, aynı zamanda sürekli olarak değişen zorluklarla karşılaşan ve giderek çok-kültürlü ve çok-dinli hale gelen toplumlardan oluşan küreselleşmiş bir dünyada açık fikirli dini yorumlar için bir ihtiyaç olarak teşvik edilmelidir.
- IV. Dinin veya inanın tüm alanlarında ve ifadelerinde **eşit muameleyi destekleyip teşvik etmeyi** ve her türlü ayrımcı uygulama biçimini geçersiz kılmayı taahhüt ediyoruz. **Herhangi bir birey veya gruba karşı ayrımcılık yapmak üzere "Devlet dini" kavramının kullanılmasının önüne geçmeye** söz veriyoruz ve bu tür bir yorumun, insanlığın birliği ve insanoğlunun eşit itibarına aykırı düştüğünü düşünüyoruz. Benzer şekilde, "dogmatik sekülerizmin" kullanılması suretiyle, uygulamada din veya inanç çoğulculuğunun alanının daraltılmasını önlemeyi taahhüt ediyoruz.
- "O zaman Peter konuşmaya başladı: 'Şimdi, Tanrı'nın teveccüh göstermediğinin ne kadar doğru olduğunu fark ettim.'" (Elçilerin İşleri 10:34)
- V. "Haklara Yönelik İnanç" deklarasyonunun uygulanmasında **ayrımcılığın önlenmesi ve cinsiyet eşitliğinin sağlanmasını** taahhüt ediyoruz. Özellikle de, kendi uzmanlık alanlarımız dahilinde, cinsiyet eşitsizliğini ve zararlı klişeleri kalıcılaştıran veya hatta cinsiyet-temelli şiddete göz yuman dini anlayışlarımız ve yorumlarımızı gözden geçirmeye söz veriyoruz. Herkes için adalet ve herkese eşit değer atfedilmesini sağlamayı ve kadın sünneti, çocuk yaşta ve/veya zorla evlilikler ve namus adına işlenen cinayetler gibi zararlı uygulamalar dahil olmak üzere kadınların, kız ve erkek çocukların hiçbir ayrımcılık ve şiddete maruz kalmama hakkını doğrulamayı taahhüt ediyoruz.
- "Bir erkek karısına, kendisine saygıdan daha çok saygı duymalı ve kendisini sevdiği kadar onu sevmeli." (Talmud, Yebamot, 62, b)
 - "Asla, aranızdaki herhangi birinin işini, erkek ya da dişi olsun kaybetmeye izin vermeyeceğim; Çünkü birbirinizdendir "(Kuran 3, 195)
 - "Ey insanlık, gerçekten Biz sizi erkek ve dişi olarak yarattık ve birbirinizi tanıyabilmek için sizi insanlar ve kabileler yaptık" (Kuran 49:13)
 - "Tanrı onun görüntüne göre erkek ve kadın yarattı. Onları yarattı. "(Yaratılış 1, 27)
 - "Aranızda en iyisi eşine en iyi davranandır" (Hadis)
 - "Yaşam için bir arkadaş ve bir eş olan bir kadın. İrkı devam ettiren kadın. Kendisinden en büyük doğdu, ona kötü nasıl düşünebiliriz? Bir kadından bir kadın doğar: hiçbirini bir kadın olmadan var olabilir. "(Guru Granth Sahib, sayfa 473)

- "İnsanlık dünyası iki kanadın sahibidir - erkek ve kadın. Bu iki kanat gücün eşdeğer olmadığı sürece kuş uçmaz. Kadın erkeğin aynı derecesine ulaşana kadar, aynı faaliyet alanına girene kadar, insanlık için olağanüstü ulaşma anlaşılır olamaz" ("Abdu'l-Bahá)
- "Kapasite geliştirme konusundaki kapsamlı, bütüncül ve etkili bir yaklaşım, geleneksel ve dini liderler gibi etkili liderleri meşgul etmeyi amaçlamalıdır [...]" (Kadınlara Karşı Ayrımcılığı Önlemesi Komitesi'nin 31 numaralı Ortak genel öneri / zararlı uygulamalarla ilgili Çocuk Hakları Komitesi'nin 18 numaralı genel yorum, CEDAW / C / GC / 31-CRC / C / GC / 18, paragraf 70)

VI. Kendi karşılıklı eylem alanlarımız dahilinde, **azınlık gruplarına ait olan herkesin haklarını desteklemeye** ve onların din veya inanç özgürlüğünü ve tüm müminler arasında asgari bir dayanışma standardı olarak uluslararası insan hakları hukukunda kabul edildiği şekliyle kültürel, dini, sosyal, ekonomik ve kamusal yaşantıya eşit ve etkin şekilde katılma haklarını savunmaya söz veriyoruz.

VII. Mezalime yol açanlar da dahil olmak üzere **şiddet, ayrımcılık veya düşmanlığı körükleyen her türlü nefret savunuculuğunu açıkça ifşa etmeyi** taahhüt ediyoruz. Özellikle din veya inanç adına işlendiğinde, bu tür savunuculuğu reddetmek gibi doğrudan bir sorumluluğa sahip bulunmaktayız.

- "Artık bu buyruk: Yapacak kişiye onu yapmasını sağla." (Eski Mısır Orta Krallığı);
- "Yargıya zarar vermek adaletle ve şefkatle iyilikle ödüllendirin." (Konfüçyüs)
- "Size neye karşı nefret eden, arkadaşınıza yapmayın" (Talmud, Shabat, 31, a)
- "İnsanlar onları duyacak ve onlardan iyi ya da kötü için etkilenmek için söylediklerimiz ne olursa olsun, dikkatle seçilmelidir" (Buda)
- "Kendini kontrol ederek ve dharma'yı (doğru davranma) ana odağı haline getirerek, başkalarına kendinize davrandığınız gibi davranın." (Mahābhārata)
- "Kinden gelerek intikam almaya ya da kin çekmeyeceksin. Komşunu kendin gibi sev" (Levililer 19:18)
- "Bundan dolayı erkekler sana ne yaparlarsa bırakın, onlara öyle yapın: çünkü bu yasa ve peygamberler" (Matta 7:12).
- "Sana atfedemeyecekleri hiç kimseye atfetme ve sana söyleme." (Bahá'u'lláh)

Sana atfedemeyeceğin hiç kimseye saygı göstermeyin ve yapmadığınız şeyi söyleme.

VIII. Dolayısıyla, her birimiz kendi alanlarımızda, resmi kurumlar veya bağımsız bireyler tarafından ileri sürülüp sürülmemelerinden bağımsız olarak, **evrensel insan hakları normları ve standartlarıyla açıkça çakışan yorumları, saptamaları veya diğer dini görüşleri denetlemek için** politikalar ve metodolojiler geliştirme taahhüdünde bulunuyoruz. Amacımız, bu sorumluluğu, sadece kendi karşılıklı uzmanlık alanlarımızda iç gözlemsel bir şekilde, diğerlerinin inanç veya görüşlerini yargılamaksızın disiplinli ve nesnel bir bakış açısıyla üstlenmektir.

- "Yargılama" ya da siz de yargılanacaksınız. Çünkü başkalarını yargılamak gibi aynı yolla yargılanırsınız ve kullandığınız ölçü ile de öyle ölçülüyor" (İncil, Matta 7: 1-2)
- "Kalbini varlıklar için merhamete yerleştirin , onlar için şefkate da iyiliğe de ... çünkü onlar iki türden ya din içinde kardeşin ya da yaratılıştan senin gibi ... Bu yüzden, Allah'ın affını sana uzatmasını istersen ona senin affını uzat "- (Halife Ali'den Mısır Valisi Malik Ashtar'a Mektup)
- "Tanrı'nın dininin temel amacı insanlık arasında birlik oluşturmaktır. İlahi Tabirler, dostluk ve sevginin araçlarının kurucularıydı. Dünyada anlaşmazlık, çekişme ve nefret yaratmaya gelmediler. Tanrı'nın dini sevginin kaynağıdır, ancak düşmanlığın ve kan dökülmesinin kaynağı haline getirilirse, mutlaka yokluğu varlığından daha iyidir; o zaman şeytani, zararlı olur ve insan dünyasına bir engel olur." ("Abdu'l-Bahá)

- IX. Öte yandan, bir diğer bireyin veya topluluğun dinini veya inancını yok saymayı hedefleyen ve onları din adına şiddete veya insan haklarından mahrumiyete açık hale getirecek bir şekilde herhangi bir aktör tarafından alenen yargılayıcı saptamaya maruz bırakılmasından kaçınmaya ve bunu birlikte kınamaya dair taahhüt veriyoruz.
- X. Nefreti ve şiddeti tetiklemek amacıyla – örneğin seçim süreçlerinde veya siyasi kazanım elde etmek için- dinleri, inançları veya onların takipçilerini araçsallaştıracak bir şekilde **dini temelleri ileri sürerek yapılan dışlayıcı yorumlara itimat etmemeye** söz veriyoruz.
- XI. Aynı şekilde, meselenin “kutsallığı” adına, din veya inanç meselelerinde, ne kadar yanlış veya saldırgan algılandılar da, **muhafif ses ve görüşlere baskı yapmamayı** taahhüt etmekte ve halen dini ve kutsal değerlere hakareti ve din değiştirmeyi yasaklayan yasaları olan devletlere, bu yasaları ivedilikle ilga etmelerini ısrarla önermekteyiz; keza bu tür yasaların düşünce, vicdan, din veya inanç özgürlüğünden faydalanılmasının yanı sıra, din meseleleri hakkında sağlıklı bir diyalog ve tartışma üzerinde engelleyici bir etkisi bulunmaktadır.
- XII. **Her türlü müfredatı, öğretim materyalini ve ders kitabını**, bazı dini yorumlar veya onların sunum biçiminin şiddete veya ayrımcılığa göz yumulduğu algısına yol açabildiği durumlara karşı **daha da arındırmak** yönünde taahhütte bulunuyoruz. Bu bağlamda, din veya inanç alanında çoğulculuk ve çeşitliliğe saygıyı olduğu kadar bireyin kendi inancıyla uyumlu olmayan bir din eğitimi almama hakkını teşvik etmeye söz veriyoruz. Ayrıca, Medeni ve Siyasi Haklara İlişkin Uluslararası Sözleşme'nin 19.maddesiyle uyumlu olarak, dinsel düşüncenin yeni zorluklarla başa çıkabilmesini ve özgür ve yaratıcı düşünceyi kolaylaştırabilmesini sağlamak amacıyla, dini söylem dahilinde **akademik özgürlükleri ve ifade özgürlüğünü savunmayı** taahhüt ediyoruz. Eğitim ve kurumsal alanlarda dini reformlara dair çabaları desteklemeye söz veriyoruz.
- *"Ahlakın tek dayanağı, karşılıklı hoşgörü ve saygıdır." (A.J Ayer)*
- XIII. Din adına şiddetin kışkırtılmasının mağduru olan veya buna karşı savunmasız durumdaki **çocuklar ve gençlerle yakından ilgilenilmesinden** edinilen dersler ve kazanılan deneyimleri temel almaya söz veriyoruz. Din adına ortaya konan şiddet karşısında çocukların ve gençlerin korunmasız olduğu durumlarda ailelerin ve akrabaların erken safhalardan emareleri tespit edip ele almalarının ne kadar önemli olduğuna özel bir önem atfetmek suretiyle, dini toplulukların bu fenomenle etkin bir şekilde başa çıkabilmesini sağlamak amacıyla ortaya konan anlatılar, konuya uyumlu araçlar ve metodolojiler de bu şekilde tasarlanacak.
- *"Genç olduğunuzdan kimseye aşağıdan bakmasına izin vermeyin, ancak müminlere konuşma, davranış, sevgi, inanç ve saflık içinde örnek verin." (Timoteosus 4:12)*
- XIV. Kendi nüfuz alanlarımız içerisinde, **her türlü insani destek faaliyetinde** –özellikle de yardımın alıcının inancından bağımsız olarak ve herhangi bir olumsuz ayrıma gidilmeksizin verildiği ve yardımın özel bir dini bakış açısını öne sürmek için kullanılmayacağı durumlarda- *Afete Müdahale Programlarında Uluslararası Kızıl Haç*

ve Kızılay Hareketinin ve STK'ların İlkeleri'ne⁵ riayet edilmesini sağlamak gibi mecburi bir gerekliliği teşvik edeceğimize dair taahhüt veriyoruz.

- XV. İnsanları dinlerini veya inançlarını değiştirmek konusunda **zorlamamaya veya savunmasız durumlardaki kişilerden bu yönde istifade etmemeye**, bir yandan da herkesin bir din veya inanış sahibi olma, edinme veya değiştirme özgürlüğüne ve bunu ya bireysel düzeyde ya da diğerleriyle bir topluluk içerisinde, halka açık veya gizli olarak eğitim, uygulama, ibadet ve dini tören çerçevesinde dışavurma hakkına tamamen saygı göstermeye söz veriyoruz.
- XVI. Evrensel insan haklarının korunmasını güçlendirme ve yerel bağlamlarımıza uyarladığımız önleyici stratejileri geliştirme amacıyla, **dinlerin ve inançların ruhani ve ahlaki ağırlığını bir avantaj olarak kullanmayı**, bu süreçte de Birleşmiş Milletler'in ilgili birimlerinin potansiyel desteğinden faydalanmayı taahhüt ediyoruz.
- *"Komşunuzu kendiniz gibi sevin. Bunlardan daha büyük bir emir yoktur "(Mark 12, 31)*
 - *"Fakat düşmanlarınızı sevin, onlara iyilik yapın ve bir şey almayı beklemeden onlara ödünç verin. Öyleyse ödülünüz büyük olacak "(Luka 6, 35)*
 - *"Tanrıya bilinçli varlık, her zaman lekesiz, güneş gibi, konfor ve sıcaklık herkese verir. Tanrıya bilinçli varlık, herkesi aynı şekilde görür krala ve zavallı dilenciye eşit derecede üflenen rüzgar gibir "(Guru Granth Sahib, s. 272)*
 - *"Tanrı'nın dini ve ilahi kanunları, erkekler arasında birlik aydınlığının ortaya çıkması için en etkili araçlardır ve tüm araçların en güveniliridir. Dünyanın gelişimi, ulusların gelişimi, halkların sükuneti ve yeryüzünde yaşayan herkesin barışı, Tanrı'nın ilkeleri ve kuralları arasındadır. "(Bahá'u'llah)*
- XVII. **Uygulamaların paylaşımı**, karşılıklı olarak kapasite güçlendirme ve dini ve ruhani vaizler, öğretmenler ve eğitimciler için özellikle iletişim, dini veya inanç temelli azınlıklar, topluluklar-arası arabuluculuk, çatışma çözümü, toplumsal gerilimlerin erken safhada tespiti ve çözüm üretmeye yönelik teknikler konularında becerilerinin güncellenmesine yönelik düzenli faaliyetler yoluyla bu deklarasyonun hayata geçirilmesi sürecinde birbirimize destek olma sözü veriyoruz. Aynı doğrultuda, inanç ve haklarla bağlantılı spesifik konularda disiplinler-arası araştırmaları teşvik etmek ve Haklara Yönelik İnanç koalisyonumuzun program ve araçlarını besleyebilecek türden çıktılarından yararlanmak amacıyla **özelleşmiş akademik kurumlarla kalıcı ortaklıklar** geliştirmenin yollarını araştırmalıyız.
- XVIII. İşbu deklarasyonu ve müteakip olarak Haklara Yönelik İnanç'ın dinler ve inançlar da dahil olmak üzere çeşitlilikle zenginleşen ve birbirine bağlı toplumları güçlendirmeye dönük mesajlarını çevreye yaymak amacıyla **teknolojik araçları daha yaratıcı ve tutarlı şekilde kullanmayı** taahhüt ediyoruz. Ayrıca, güçlendirici kapasite inşası ve sosyal yardım araçları üretmeye dönük araçları da göz önünde bulunduracağız ve yerel düzeyde kullanmak amacıyla onları farklı dillerde erişilebilir kılacağız.

¹ Bkz. UN Doc. A / HRC / 22/17 / Add.4, ek, ek, para. 36.

² Uluslararası Medeni ve Siyasi Haklar Sözleşmesinin 18. Maddesine bakınız: "(1) Herkes, düşünce, vicdan ve din özgürlüğü hakkına sahiptir. Bu hak, kendi dinine veya inancına sahip olmak ya da seçme özgürlüğünü, ya bireysel olarak ya da başkalarıyla topluluk içinde ve kamu ya da özel olarak, dinine ya da inanç, ibadet, uyma, uygulama ve öğretime açık olma özgürlüğünü içerecektir. (2) Hiç kimse, kendi seçeceği bir din veya inanç sahibi olma veya bu özgürlüğü benimseme özgürlüğünü bozacak baskılar altına alınamaz. (3) Din veya inançlarını ifade etme özgürlüğü, yalnızca yasaların öngördüğü sınırlamalara tabi olabilir ve başkalarının kamu güvenliği, düzeni, sağlığı veya ahlaki veya temel hak ve özgürlüklerini korumak için gerekli olabilir. (4) Bu Sözleşmeye Taraf Devletler, ebeveynlerinin ve mümkün olduğunda yasal vasilerin, çocuklarının kendi inançlarına uygun olarak dini ve manevi eğitimi teminen özgürlüğüne saygı göstermeyi taahhüt ederler. "

³ Bunlara Soykırım Suçunun Önlenmesi ve Cezalandırılması Sözleşmesi (1948); Mültecilerin Statüsüne İlişkin Sözleşme (1951); Her Türlü Irk Ayrımcılığının Önlenmesi Uluslararası Sözleşmesi (1965); Uluslararası Medeni ve Siyasi Haklar Sözleşmesi (1966); Uluslararası Ekonomik, Sosyal ve Kültürel Haklar Sözleşmesi (1966); Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi (1979); İşkence ve diğer Zalimane, Gayri insani veya Küçültücü Muamele veya cezaya karşı sözleşme (1984); Çocuk Haklarına Dair Sözleşme (1989); Tüm Göçmen İşçilerin ve Aile Fertlerinin Haklarının Korunması Uluslararası Sözleşmesi (1990); Engellilerin Hakları Sözleşmesi (2006); ve Tüm Kişilerin Zorla Kaybedilmeye Karşı Herkesin Korunmasına Dair Uluslararası Sözleşme (2006).

⁴ Bunlara İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi (1948); Din veya İnanca Dayanan Her Türlü Hoşgörüsüzlük ve Ayrımcılığın Tafiye Edilmesi Bildirgesi (1981); Ulusal veya Etnik, Dini ve Dilsel Azınlıklara Sahip Kişilerin Hakları Bildirgesi (1992); Afet Müdahale Programlarında Uluslararası Kızılhaç ve Kızılay Hareketi ve STK'lar İçin Davranış İlkeleri (1994); Hoşgörü Prensipleri Üzerine UNESCO Bildirgesi (1995); Din veya İnanç Özgürlüğü, Hoşgörü ve Ayrımcılık Yasağı Açısından Okul Eğitimi Konulu Uluslararası Danışma Konferansının Son Belgesi (2001); Toledo Devlet Okullarında Din ve İnançların Öğretilmesinde Yol Gösterici İlkeler (2007); Birleşmiş Milletler Yerli Halkların Haklarına Dair Deklarasyon (2007); "İnsan Hakında İnanç" konusundaki Lahey Bildirgesi (2008); Camden İfade Özgürlüğü ve Eşitlik İlkeleri (2009); İnsan Hakları Konseyi, Hoşgörüsüzlükle Mücadele, Negatif Klişeleşme ve Damgalama ve Ayrımcılıkla Mücadele, Din veya İnanç Esasına Dayalı Şiddet ve Şiddeti Teşvik Etme Konusunda 16/18 Kararı (ve İstanbul Süreci, 2011); Ayrımcılığa, düşmanlığa veya şiddete teşvik oluşturan ulusal, ırksal veya dini nefrete yönelik savunuculuk yasağı üzerine (2012) Rabat Eylem Planı; Vahşet Suçlarında Analiz Çerçevesi (2014); Genel Sekreter'in Şiddete Dayalı Aşırılığı Önleme Eylem Planı (2015); hem de şiddet olaylarına yol açabilecek tahriklerin önlenmesi hakkındaki Fez Deklarasyonu (2015).

⁵ Dini veya inanç metinlerinden elde edilen tüm alıntılar Beyrut atölyesinin katılımcıları tarafından kendi din veya inançlarıyla bağlantılı olarak sunulmuştur ve sadece açıklayıcı ve kapsamlı değildir.

⁶ Bkz. www.icrc.org/eng/assets/files/publications/icrc-002-1067.pdf.

Bu metin, Kıbrıs Barış Sürecinde Dini Yolu Ofisi (RTCYP) tarafından 'Haklara İnanç' inisiyatifine katkı olarak Türkçe'ye çevrilmiştir.